

Hamar Anna (CSc)

Tudományos munkatárs: MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete
hamara@rkk.hu

Kovács Katalin (CSc)

Tudományos főmunkatárs: MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete
kovacs@rkk.hu

Váradi Mónika Mária (CSc)

Tudományos főmunkatárs: MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete
varadim@rkk.hu

Szekció: Munkaerő-piaci bizonytalanság

Az idénymunkások a zöldség-gyümölcs ágazatban

A tulajdonviszonyok és üzemszervezeti struktúrák átalakulásával különösen az élömunka igényes zöldség és kertészeti kultúrákban működő gazdaságok számára az egyik legnagyobb kihívást munkaerőigényük biztosítása jelenti. Megjelentek a konkrét feladatokra felfogadott, meghatározott ideig tartó munkát végző, „rugalmasan” alkalmazható, olcsó idénymunkások, emelkedett az időszaki alkalmazottak száma és aránya a foglalkoztatottak körében. Az időszaki foglalkoztatás egyre inkább kilép az informális gazdaságból, amit a foglalkoztatás gazdálkodók számára kedvező szabályozásának bevezetése is elősegített.

A kilencvenes években újraéledtek, illetve felerősödtek a kapitalista mezőgazdaság hagyományos munkaszervezési formái, a napszám, a csapatban munkát vállaló vándormunkások és megjelentek a munkaerőpiacon a hazai napszamosoknál alacsonyabb bérért dolgozó romániai és ukrajnai, többségében magyar nemzetiségű munkavállalók. Számuk folyamatosan csökkent az elmúlt években, miközben többségüket ma már a romániai roma idénymunkások alkotják. Az ültetvények nagysága, a gazdák munkaerőigénye, a munkanélküliség és szegénység mértéke, illetve a helyi roma népesség aránya mentén az egyes vidékek, települések között jelentős különbségek mutatkoznak az idénymunkához, a napszámhoz való hozzáférésben. A kiterjesztett Start közmunkaprogramok a résztvevők számára gyakran megnehezítik az idénymunkában való részvételt, ami gyengítheti a munkanélküli, szegény családok kötődését a piaci alapon szerveződő munka világához, illetve átalakíthatja e családok megszokott megélhetési stratégiáit. Az időszaki munkavállalók alkalmazási lehetőségének bizonytalansága, az elhelyezésükkel kapcsolatos gondok és más problémák a gazdák egy részét arra ösztönzi, hogy az élömunkát technológiai fejlesztéssel váltsák ki. Ezzel együtt a munkaerőhiányos térségek munkapiacának vélhetően tartós szereplőivé váltak az apadó létszámú migránsok, a helyi társadalom perifériájához is csak gyengén kötődő áttelepült munkavállalók és a jövedelem-kiegészítésre szerveződő „summások”.

Anna Hamar (PhD)

Research fellow: HAS CERS Institute for Regional Studies
hamara@rkk.hu

Katalin Kovács (CSc)

Senior research fellow: HAS CERS Institute for Regional Studies
kovacs@rkk.hu

Mónika Mária Váradi (CSc)

Senior research fellow: HAS CERS Institute for Regional Studies
varadim@rkk.hu

Section: Labour Market Uncertainty

Migrant Labour in the Fruit Growing and Vegetable Sectors

In the last two decades, parallel with the fundamental structural changes taking place with regard to farming and ownership structures in Hungarian agriculture, demand for labour also changed. Labour-intensive fruit and vegetable growing sectors have been among the most affected, capitalising on the collapse of large scale farms and the relatively quick appearance of national and EU funding for renewing (enlarging) or generating orchards as well as extending or establishing new vegetable plantations. Farm size increased, as did the need for labour at a time when agricultural employment was shrinking dramatically. The demand for cheap, nevertheless reliable and flexible seasonal labour has grown considerably and continuously until recently, especially where new orchards grew productive. Responding to this demand, quickly changing and multi-faceted supply of labour entered the labour market, ranging from the revival of pre WWII gangs of distant seasonal workers (summások) via illegal domestic daily labourers to foreign migrants recruited primarily by entrepreneurs (gang-masters) from Ukraine and Romania where a Hungarian-speaking minority population live in large numbers. During the turbulent era of accession and the post-accession period, the supply of domestic and foreign seasonal labour peaked then – because of the attraction from better offers of more lucrative off-farm activities in the advanced countries – changed in composition and decreased. Nowadays Roma from Romania are dominant among migrant workers in the fruit growing and vegetable sectors. For the difficulties and inevitable emerging uncertainties in securing reliable migrant labour on time, many producers shifted to substitute labour with technology. The paper presents the impact of reshaping labour supply on fruit and vegetable growing farms and the pressure towards further mechanisation. Evidence is provided by qualitative and quantitative research outputs from an ongoing research project.